

JOANNA DOMAŃSKA*

PRZYSZŁOŚĆ DOLIN RZECZNYCH W MIASTACH

FUTURE OF RIVER VALLEYS IN CITIES

Streszczenie

Doliny rzeczne są i będą obiektem zainteresowania człowieka. Stanowią unikatowy element krajobrazu miejskiego. Celem artykułu jest przedstawienie możliwych kierunków zagospodarowania terenów nadbrzeżnych odcinków dolin Brynicy, Czarnej Przemszy i Przemszy w granicach administracyjnych miasta Mysłowice, wyznaczonych na podstawie analizy dostępnych dokumentów i opracowań planistycznych oraz wstępnej koncepcji rewitalizacji.

Słowa kluczowe: doliny Brynicy, Czarnej Przemszy i Przemszy, Mysłowice, program rewitalizacji „Wspólna rzeka”

Abstract

The river valleys are and will be the objects of interest for people as they constitute the unique element of the city's landscape. The purpose of this article is to present possible ways the coastal areas in the valleys can develop. Brynicy, Czarnej Przemszy and Przemszy which is close to the administration borders of Mysłowice town, is designated on the basis of available documents, studies, planning and initial concept of revitalization.

Keywords: valleys Brynicy, Czarnej Przemszy and Przemszy, Mysłowice, revitalization program “The common river”

---

* Mgr inż. arch. Joanna Domańska, Samodzielny Zakład Badań Przestrzeni Zurbanizowanej, Wydział Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach.

1. Wstęp

Rzeki od wieków stanowiły obiekt zainteresowania człowieka, toteż ślady jego obecności spotykamy niemal w każdej większej dolinie rzecznej. Doliny rzek były najczęściej użytkowanymi i przekształcanymi przez ludzi obszarami przyrody. Mają zatem swój wymiar gospodarczy i kulturowy (nie wyłączając magicznego). W wyniku zagospodarowywania dolin stworzone zostały specyficzne układy społeczno-gospodarcze, których oś stanowiła rzeka, organizując przestrzeń przyrodniczą, kulturową i gospodarczą miasta. Położenie nad rzeką było atutem, z jej użytkowaniem wiązał się rozwój miasta. Rzeki dostarczały wody pitnej i pożywienia, wzmacniały system obronny, były wygodnymi szlakami komunikacyjnymi, ułatwiały handel, stanowiły źródło energii, a także pozwalały na odprowadzenie zanieczyszczeń. Człowiek wykorzystywał te możliwości i przekształcał naturalny krajobraz dolin rzecznych. Wraz z wkroczeniem zabudowy nastąpiła całkowita modyfikacja systemu hydrologicznego, rzeźby oraz szaty roślinnej. Ciągłość układu dolinnego, objawiająca się w swobodnej wymianie materii i energii, została zaburzona [1]. Procesy zagospodarowania dolin rzecznych uległy szczególnej intensyfikacji w XVIII wieku, kiedy nastąpił gwałtowny rozwój przemysłu i urbanizacji. Wiele ośrodków miejsko-przemysłowych lokowano w dolinach rzek lub rozbudowywano istniejące tam od setek lat miasta. Równocześnie z korzystaniem z dobrodziejstw, jakie dawała i daje rzeka oraz jej dolina, człowiek od zarania dziejów zdawał sobie sprawę z ogromnego niebezpieczeństwa, które niesie płynąca woda. Toteż od czasów pierwszych osad lokowanych nad rzekami budowano urządzenia hydrotechniczne służące do zabezpieczania odpowiedniej ilości wody na czas suszy lub przeciwnie – zabezpieczające przed niszczycielskim oddziaływaniem rzek w czasach powodzi [3].

Spośród obszarów silnie zurbanizowanych o bogatej przeszłości na zainteresowanie zasługuje miasto Mysłowice, w obrębie którego zlokalizowane są doliny Brynicy, Czarnej Przemszy i Przemszy. Rewitalizacja, czyli przywrócenie do życia wewnątrz krajobrazowych terenów nadrzecznych, może stać się impulsem dla przyszłego rozwoju tej miejscowości.

2. Doliny rzeczne w przestrzeni miejskiej. Przykład Mysłowic

Rzeka podnosi walory oraz dodaje kontrastu otaczającej ją architekturze, podkreśla istotę struktury urbanistycznej, umożliwia atrakcyjny odbiór przestrzeni miejskiej. Rzeka ma zdolność kreowania miejsc charakterystycznych, wyróżniających się oryginalnością formy, funkcji i treści, miejsc niezwykłych, dzięki którym miasto jest rozpoznawalne i kojarzone zarówno przez jego mieszkańców, jak i gości. Tereny nadrzeczne podkreślające ich indywidualność stały się ważne dla rozwoju miasta [2].

Wiele możliwości aranżacji ciekawych przestrzeni nadrzecznych stwarza dolina rzeczna w mieście, tym bardziej, że brakuje w miastach urządzonych przestrzeni otwartych, a są one ważne z punktu widzenia jakości zamieszkiwania. Każde miasto nadrzeczne poprzez połączenie walorów przyrodniczych i kulturowych oraz dobrej kompozycji może posiadać wyjątkowy charakter. Odpowiednio ukształtowana przestrzeń nadrzeczna pozwala na wyeksponowanie zarówno elementów przyrodniczych, jak i otaczających ją powiązań architektonicznych i urbanistycznych [6]. Jako szansę dla nowej jakości nadrzecznej przestrzeni miejskiej i poprawy funkcjonowania dolin rzecznych w miastach postrzega się rewitalizację, stanowiącą główny kierunek rozwoju polskich miast w pierwszej połowie XXI wieku [2]. Przykładem dobrze ilustrującym ideę działań rewitalizacyjnych w miejskich dolinach rzecznych jest miasto Mysłowice.

Doliny Brynicy, Czarnej Przemszy i Przemszy usytuowane są na wschodnich peryferiach Mysłowic, a wzdłuż nurtu rzek wytyczono jego granicę. Czarna Przemsza na terenie miasta płynie w uregulowanym, szczelnie obudowanym korycie i jest częściowo obwałowana. Bezpośrednio przy korycie, częściowo na nasypie, przebiega linia kolejowa, która fragmentami spełnia rolę wałów przeciwpowodziowych. Przeważnie jednak koryto rzeczne ograniczone jest wysokimi brzegami. Rejon zbiegu Białej Przemszy i Czarnej Przemszy jest ważnym i znanym historycznym miejscem określanym jako Trójkąt Trzech Cesarzy, gdzie stykały się granice wszystkich trzech zaborów. Przemsza poniżej ujścia Białej Przemszy przyjmuje 3 niewielkie dopływy, które odwadniają środkową i południową część miasta: potok brzęczkowicki, potok Brzezinki i Rów Kosztowski. Po połączeniu z Białą Przemszą rzeka przyjmuje nazwę Przemsza i wyraźnie zmienia swój charakter. Płynie uregulowanym korytem ziemnym, które staje

się szersze i bardziej naturalne. Na wysokości Bręczkowic koryto sąsiaduje z wysoką skarpią erozyjną, natomiast poniżej szerokość doliny wzrasta. Jednocześnie koryto rzeki jest mocno zagłębione w stosunku do poziomu dna doliny. Jest to m.in. efekt prowadzonych w przeszłości regulacji. W związku z tym nie było potrzeby budowy na tym odcinku wałów przeciwpowodziowych. Pomiędzy Brzezinką a Dzieckowicami Przemsza płynie w sąsiedztwie rekultywowanego zwałowiska odpadów górniczych, a następnie osadników elektrowni Jaworzno, przeważnie w odległości ok. 50 m od tych obiektów. Na wysokości Dzieckowic głębokość koryta Przemszy w stosunku do terasy zalewowej zmniejsza się. W związku z tym teren ten jest częściowo obwałowany.

Duża retencja powierzchniowa w zlewniach Brynicy i Czarnej Przemszy (zbiorniki: Kozłowa Góra, Przeczyce, Pogoria I, II, III i IV) oraz dobre warunki retencji gruntowej, sprawiają, że Przemsza posiada bardzo korzystne charakterystyki hydrologiczne z punktu widzenia potencjalnego, gospodarczego lub rekreacyjnego jej wykorzystania, a także bezpieczeństwa powodziowego. W przekroju wodowskazowym Jeleń stwierdzono małą zmienność przepływów Przemszy, która jest efektem zrzutów ścieków i wód kopalnianych, a nie warunków hydrometeorologicznych w jej zlewni [5].

Potrzebę zmian istniejącego stanu zagospodarowania nadrzecznej przestrzeni dolin dostrzeżono już w roku 2008. Staraniem 12 samorządów gmin położonych w zlewni Czarnej Przemszy, we współpracy m.in. z Wydziałem Nauk o Ziemi i Wydziałem Biologii i Ochrony Środowiska UŚ, zapoczątkowano projekt pt. „Międzygminny program rewitalizacji doliny Czarnej Przemszy – Wspólna rzeka” (2008). Misją Programu stała się integracja i współpraca różnych środowisk wokół wspólnej idei – wspólnej rzeki wraz z hasłem – czysta rzeka jako element budowania nowej tożsamości Zagłębia. Ustalono trzy nadrzędne cele projektu: poprawę jakości wody w rzece, odtworzenie funkcji ekologicznych doliny oraz zagospodarowanie i rozwój terenów nadrzecznych.

Przystąpienie Mysłowic do Programu doprowadziło do wyznaczenia nowych kierunków zagospodarowania nadbrzeżnej przestrzeni miejskiej oraz opracowania „Wstępnej koncepcji zagospodarowania: Wspólna rzeka: Mysłowice” (2008) dla terenów przylegających do rzeki, w granicach administracyjnych miasta. W pierwszej kolejności podjęto prace nad wyznaczeniem obszaru opracowania przez wskazanie terenów doliny, które powinny być objęte programem Wspólna rzeka. W celu ustalenia granic opracowania przeanalizowano obszary możliwe do udostępnienia na podstawie istniejących walorów środowiska oraz obszary wymagające podjęcia działań naprawczych na rzecz środowiska. W ramach obszarów możliwych do udostępnienia zidentyfikowano trzy kategorie terenów:

- 1) stanowiące całości funkcjonalne – wyznaczone na podstawie rozpoznania sposobu użytkowania gruntów, wskazanego w ewidencji gruntów i budynków, np. las, park tereny rolnicze, tereny sportowe,
- 2) publiczne dostępne – z wykluczeniem istniejących terenów przemysłowych, istniejących osiedli mieszkaniowych, ogrodzonych terenów prywatnych, oraz
- 3) te, na których możliwe jest wprowadzenie funkcji związanych z rzeką lub wzmocnienie tych funkcji – o wyróżniających się walorach kulturowych, przyrodniczych i krajobrazowych.

Pośród obszarów wymagających podjęcia działań naprawczych na rzecz środowiska wyodrębniono tereny poprzemysłowe wymagające rekultywacji, a także nieużytki – na podstawie danych ewidencji gruntów i budynków. Przy wyznaczaniu granic opracowania wzięto również pod uwagę istniejące granice własności i użytków gruntowych oraz linie czytelne w terenie.

Na podstawie dostępnych dokumentów, w tym opracowań planistycznych – ze szczególnym uwzględnieniem analizy powiązań (pieszych i kołowych) z terenami sąsiednimi, zidentyfikowano obszary o dominujących wartościach przyrodniczych i kulturowych oraz obszary zdegradowane. Rozpoznanie cech i walorów obszaru opracowania dało podstawy do zaprojektowania docelowego układu funkcjonalno-przestrzennego, który poprzez ideę optymalizacji kierunków zagospodarowania obszaru zainteresowania, w harmonii z walorami stanu istniejącego środowiska, ma umożliwić włączenie rzeki i jej nadbrzeża w strukturę miasta jako atrakcyjnego przyrodniczo obszaru o walorach historyczno-kulturowych obok funkcji turystyczno-rekreacyjnych z elementami dydaktycznymi.

Jako obszary o dominujących wartościach historyczno-kulturowych uznano: *promenadę* (zalecane – rewitalizacja), *Trójkąt Trzech Cesarzy* wraz z *wieżą widokową* i *port* (zalecane – odtworzenie wartości historycznych i wzmocnienie czytelności układu), *obóz pracy* (zalecane – ucztytelnienie miejsca pamięci), *stację kolejową* i *rynek* (zalecane – rewitalizacja i rewitalizacja). W obszarach o dominujących wartościach kulturowych znalazła się istniejąca zabudowa mieszkaniowa (zalecane – adaptacja). Do obszarów o dominujących wartościach przyrodniczo-kulturowych zaliczono: nadbrzeże rzeki w rejonie starego miasta (zalecane – utworzenie bulwarów na nad-

brzeżu rzeki od parku zamkowego do Trójkąta Trzech Cesarzy po śladzie istniejącej kolei piaskowej), park Zamkowy (zalecane – rewitalizacja oraz modernizacja muszli koncertowej), *Stadion Górnik 09* wraz towarzyszącymi obiektami sportowo-rekreacyjnymi (zalecane – modernizacja, nadanie atrakcyjnej formy wpisującej się w otoczenie). Łąki i zadrzewienia nadrzeczne (zalecane – udostępnienie, wprowadzenie ścieżek spacerowych i edukacyjnych) przypisano do obszarów o dominujących wartościach przyrodniczych. Obszary zdegradowane to częściowo zrehabilitowane *składowisko popiołów elektrowni Jaworzno III* (zalecane – przywrócenie funkcji przyrodniczych, udostępnienie na cele rekreacyjne lub gospodarcze o wysokim standardzie architektonicznym, realizowane w harmonii z przyrodą).

Głównym celem Koncepcji określono stworzenie *bulwarów Przemszy* – prowadzących od parku Zamkowego w Śródmieściu do Trójkąta Trzech Cesarzy w rejonie osiedla Brzęczkowice – Słupna. Znaczącą propozycją działania w ramach programu rewitalizacji może stać się odtworzenie *portu rzeczno-górnego* w rejonie ul. Portowej (dzielnica Słupna) i udostępnienie rzeki dla rekreacyjnej żeglugi śródlądowej. Zachowanie pozostałych niezabudowanych obszarów nadrzecznych w celu realizacji ochrony przeciwpowodziowej, z udostępnieniem wybranych terenów dla rekreacji pieszej i rowerowej w formie szlaków rowerowych, z uwzględnieniem obsługi komunikacji pieszej i kolejowej, w tym parkingów, wydaje się najbardziej właściwym z rozwiązań.

Rozwój i ewolucja przestrzenna struktury miejskiej, zwłaszcza w strefie śródmiejskiej, zagarnia pod zabudowę wszystkie nadające się do tego obszary. Ochrona terenów przed zabudową w celu przeznaczenia ich pod rekreację jest w tej sytuacji trudna. Często więc pasma wzdłuż rzek pozostają jedyną możliwością skonstruowania zielonego systemu zapewniającego ciągłość – cechą bardzo ważną dla właściwego funkcjonowania rekreacji [7].

Wnętrze krajobrazowe, czy raczej sekwencja wewnątrz rzeki, wyróżnia się zwykle w strukturze urbanistycznej. Gdy patrzymy na miasto z lotu ptaka, jest niejako śladem natury, który oparł się zmianom wprowadzanym przez człowieka. Rzeka to wciąż jeden z najtrudniejszych do okiełznania składników struktury miejskiej. Mimo stosowania coraz to bardziej skomplikowanych środków hydrotechnicznych pasmo rzeki w granicach wałów przeciwpowodziowych nadal musi być zagospodarowywane według specjalnych reguł [8].

3. Wnioski

Szansą dla Mysłowic może stać się wcielenie w życie wypracowanych kierunków zagospodarowania dolin na podstawie koncepcji dla Międzygminnego programu rewitalizacji doliny Czarnej Przemszy – Wspólna rzeka. Ukierunkowanie i odpowiednie skoordynowanie działań w nadrzecznej przestrzeni miejskiej Mysłowic, jak również w przestrzeni dolin pozostałych miast jest ogromnym wyzwaniem dla władz samorządowych i jednocześnie szansą na wytworzenie pozytywnych więzi z rzeką. Dowodzi to konieczności kontynuowania zapoczątkowanych działań w kierunku zmiany aktualnej funkcji dolin Brynicy, Czarnej Przemszy i Przemszy z kolektora ścieków i problematycznego elementu przestrzeni w oś kompozycyjną i krajobrazową miast dla podwyższenia jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia potencjału turystycznego.

1. Introduction

For centuries rivers were objects of human interest, therefore we can find traces for example footprints of human presence in almost every major river valley. From all of the nature areas, river valleys were used most often with the result being the transformation of these areas by humans. Therefore, they have its economic and cultural dimension but not excluding a magical one. Socio-economic systems were created, with their axis for the system being the river. This was due to the management of the valley and by the organization of the natural, cultural and economic space of the city. The rivers provided drinking water and food, it helped to strengthen their defense system, played a part in forming the convenient communication routes and facilitating trade. These previously mentioned things were a source of energy and allowed the pollution to discharge. Man therefore used these opportunities which resulted in the transformation of the natural landscape of the river valleys. As a result

of managing the valleys were created specific socio-economic systems, whose axis was the river, space organizing natural, cultural and economic city. When building structures appeared, the hydrological system, sculpture areas and vegetation were completely modified. The Continuity of the valley system, which manifested itself in the free exchange of matter and energy, had been disturbed [1]. The processes of the development of the river valleys had a special intensification during the eighteenth century, when there was a rapid development of industry and urban development. Many urban and industrial areas were either located or expanded on river valleys for hundreds of years. Since the dawn of man, men have known about both the benefits that is given by the river and its valley and also the enormous dangers that it has by carrying flowing water. Thus, since the first settlements were built on rivers the invested hydro-technical equipment used to secure sufficient water for a possible drought or flooding, were needed [3].

Amongst the highly urbanized areas with a rich past, Mysłowice city which is surrounded by Brynicy, Czarna Przemsza and Przemsza, deserves special interest. Regeneration, can bring back to life the depths of the landscape terrain. The area close to the river edge may become an impulse buy for the future development of this city.

2. River valleys in an urban space; example Mysłowice

The river increases the contrast value and adds to the surrounding architecture, this fact underlines the importance of urban structure and enables an attractive collection of urban space. Rivers have the ability to create distinctive places, original in form, function and content. Therefore unusual places within the city is then recognized and associated with, by both its residents and visitors. The result of this now being that, riverside areas after highlighting their individuality have become an important development for and within the city [2].

There are many interesting possibilities of arranging the space which is close to the river valleys. There is a lack of open space within the cities and when looking at this factor through the eyes of possible inhabitants to the valleys, it creates a positive point. Each riverside city through the combination of natural and cultural assets and a good composition can have a unique character. Appropriately shaped river-side space allows for the visibility of both the natural elements and the surrounding architectural and urban linkages [6]. As an opportunity for a new quality of urban riverside and to improve the functioning of river valleys seen in the cities revitalization, which represents the main route of development within Polish towns, in the first half of the twenty-first century [2]. An example which illustrates the idea of urban regeneration activities in the river valleys is the city Mysłowice.

Brynicy Valley, Czarna Przemsza and Przemsza are located on the eastern outskirts of Mysłowice, and along the rivers to the edge of the border. Czarna Przemsza in the city, flows in a regulated tightly shielded trough and is partly embanked. The railway line, which serves as fragments or the levees is directly on the bed, partly on an embankment. However, the river bed is mostly limited due to their high sides. The confluence area of Biała Przemsza and Czarna Przemsza is an important and well-known historical site, known as the Triangle of the Three Emperors, which touches the borders of all the three partitions. Przemsza which is below the mouth of Biała Przemsza takes three small tributaries, which dehydrate the central and southern part of the city: Brzęczkowicki stream, stream and ditch Kosztowski Birkenau. When combined with Biała Przemsza the river takes the name of Przemsza and clearly changes its character. Regulated gas flows through, which is clearly wider and more natural. At the height of Brzęczkowic's trough adjacent to the high slope erosion, the width of the valley below increased. At the same time the river bed was deeply embedded on the level valley floor and therefore amongst other things which were conducted in the past, we now have the effect of regulation. Therefore, there was no need to build on that section of the levees. Between Birkenau and Dzieńkowicami Przemsza flows the mining waste of reclaimed debris and Jaworzno sediments, mostly at a distance of approximately 50 meters from these facilities. In Dzieńkowic, the depth of Przemsza's trough decreases. Therefore, this area is partly an embankment.

The large surface impoundment in catchments Brynicy and Czarna Przemsza (tanks: Top Kozłov, deny, Pogoria I, II, III and IV) and good retention of ground, make it a very favorable Przemsza hydrological characteristics in terms of its potential, economic or recreational use, and flood safety. In the area wodowskazowym Jeleń small Przemsza flow variability has been found, which is the result of the discharge of waste water and mine water, not the hydrometeorological conditions in the catchment [5].

The need for changes to the existing state of development of riverside space valleys was already recognized in 2008, through the efforts and cooperation of 12 local municipalities in the catchment of Czarna Przemsza and other areas. With the Department of Earth Sciences, Biology and Environmental Protection, the Silesian University launched a project entitled The Communities revitalization program of the valley of Czarna Przemsza – Joint River (2008). The mission of the program has become the integration and cooperation of diverse backgrounds, around a common idea – “The Common river” with the motto – clean river, as part of building a new reservoir. Three major targets of the project have been classified: the improvement of the water quality in the river valley, the restoration of the ecological functions and the management and development of riverside areas.

Joining Mysłowice city to the programme led to a specified new direction of the riverside city area, management and development of the Preliminary development concept: “Common river: Myslowice (2008)” for the land adjacent to the river, within the administrative boundaries of the city. First, the work undertaken to develop the area designation and the areas of the valley, which should be covered in the common river, which in order to determine the limits of possible areas of development, they were analyzed based on existing environmental values and areas requiring corrective action for the environment. In the range of the possible areas they were able to identify three main categories of terrain, which are still functional – they were determined on the basis of the recognition of land use, as indicated in the register of land and buildings, eg. forest, agricultural land park, sports grounds, public land available – excluding the existing industrial land, residential areas, fenced private land, and those in which it is possible to introduce the functions associated with the river or the possibility to strengthen the functions - the distinctive cultural values, nature and landscape. The areas requiring corrective action for the environment is the isolated industrial areas requiring remediation, and waste land – on the basis of land and buildings. In determining the limits of development, we should also take into account the existing boundaries of land ownership, land and clear lines in the field.

Based on available documents, including planning studies with particular emphasis on the analysis of the linkages (pedestrian and wheeled) from adjacent areas, identified areas of the dominant natural, cultural values and degraded areas. Recognition of characteristics and values of the area could develop a basis for designing the target system functional and spatial, which though the idea of optimizing the development directions of the area of interest, in harmony with the values of the existing environment, is to enable the inclusion of the river and its waterfront in the structure of the city as an attractive natural area. With the qualities being next to the historical and cultural tourist and recreational functions of the elements of teaching.

As the dominant areas of historical and cultural values were: Promenade (the direction of – restoration), Triangle of Three Emperors, along with the port sites and believe (in the direction – reconstruction of historic value and strengthen the legibility of the system) Labor Camps (direction – uczytelnienie memory space) , Railway Station and Market (with the direction – restoration and revitalization). In areas with dominant cultural values found in the existing residential development (with the direction of – adaptation). The areas of the dominant cultural and natural values include: the quay of the river in the area of the Old Town (the direction of – the creation of boulevards on the waterfront of the river from the Castle Park to the Triangle of Three Emperors after the turn of the existing sand track), Castle Park (the direction of the revitalization and modernization of the concert bowl) Stadium, Miner 09 with accompanying sports and recreational facilities (with the direction – modernization, giving an attractive form of Mazursky's environment). Meadows and riparian woodlands (with the direction – making the introduction of walking paths and educational), assigned to areas of the dominant natural values. This is partly degraded areas rehabilitated landfill Ashes Jaworzno III (with the direction – the restoration of natural functions, provide for recreation or business with a high standard of architecture, implemented in harmony with nature).

The main objective set out to create a boulevard concept Przemsza – leading from the Castle Park in the city center to the Triangle of Three Emperors in the area of estates Brzęczkowice – Słupna. The significant proposed activities under the program of revitalization can become renovation or restoration in the area of the Port River Street. Port (District Słupna) and river access for recreational inland waterways. The behavior of the remaining undeveloped riparian areas for the implementation of flood protection to the provision of selected areas for recreational hiking and biking trails as bike maintenance including pedestrian and circular, including parking lots, seems to be the most appropriate solutions.

The development and evolution of urban spatial structure is being gathered, especially in the downtown area for the development of the building zone. Protecting land from buildings, in order to use them at leisure in this situation is difficult. So often bands along the river are the only way to construct a system to ensure continuity of the green – a feature very important for the proper functioning of recreation [7].

The interior landscape, or rather a sequence of interior rivers are usually distinguished in the structure of urban planning. When we look at the city from a bird's eye, is a kind of nature trail, which resisted the changes introduced by man. The river is still one of the most difficult to restrain the components of urban structure. In spite of the increasingly complex range of hydraulic engineering of the river within levees still needs to be managed according to specific rules [8].

3. Conclusions

Such an opportunity may become the incarnation of force developed in the valleys of directions of development based on the concept for the revitalization of the valley Międzygminnego Czarna Przemsza – The Common river. Orientation and the appropriate coordination of activities in urban riverside Mysłowice, as well as in other cities over the valley is a major challenge for local government and a chance to produce a positive relationship with the river. This demonstrates the need to continue initiated steps towards changing the current function of Brynicy valleys, Black Industries and Przemsza “from the sewage collector” and “problematic” element compositional axis of space in urban and landscape quality of life for residents and increase tourism potential.

Literatura/References

- [1] Bernat S., *Rewitalizacja dolin rzecznych w miastach*, Doliny rzeczne, przyroda – krajobraz – człowiek, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG, nr 7, Sosnowiec 2007, 255-265.
- [2] Bernat S., *Doliny rzeczne i ich percepcja*, Krajobrazy kulturowe dolin rzecznych, potencja i wykorzystanie, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG, nr 7, Sosnowiec 2010, 167-178.
- [3] Czaja W.S., Domańska J., *Zagospodarowanie doliny górnej Odry w aspekcie zagrożenia powodziowego*, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, nr 1, Katowice 2010, 3-15.
- [4] Międzygminny program rewitalizacji doliny Czarnej Przemszy – Wspólna rzeka, Stowarzyszenie na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego „Moje Miasto”, Będzin 2008 (<http://www.wspolnarzeka.pl>).
- [5] *Opracowanie ekofizjograficzne dla Miasta Mysłowice*, Biuro Rozwoju Regionu Sp. z o.o. w Katowicach, Katowice–Mysłowice 2005, 23-26.
- [6] Pancewicz A., *Rzeka w krajobrazie miasta*, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2004.
- [7] Pawłowska K., *Strategia kształtowania zieleni miejskiej w Krakowie*, Sztuka ogrodów w krajobrazie miasta: miejskie przestrzenie publiczne i rekreacyjne: współczesne tendencje projektowe WPW, Wrocław 1997.
- [8] Pawłowska K., *Skutki krajobrazowe podwyższenia wałów Wisły w Krakowie*, Woda w przestrzeni przyrodniczej i kulturowej, Prace Komisji Krajobrazu Kulturowego PTG, Sosnowiec 2003.
- [9] *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Mysłowice*, Uchwała nr XXX/656/08 Rady Miasta, Mysłowice 30 października 2008.
- [10] *Wstępna koncepcja zagospodarowania: Wspólna rzeka: Mysłowice*, Wydział Planowania i Rozwoju miasta, Mysłowice 2008.

II. 1. Trójkąt Trzech Cesarzy (rys. A. Mataniak, 2008)

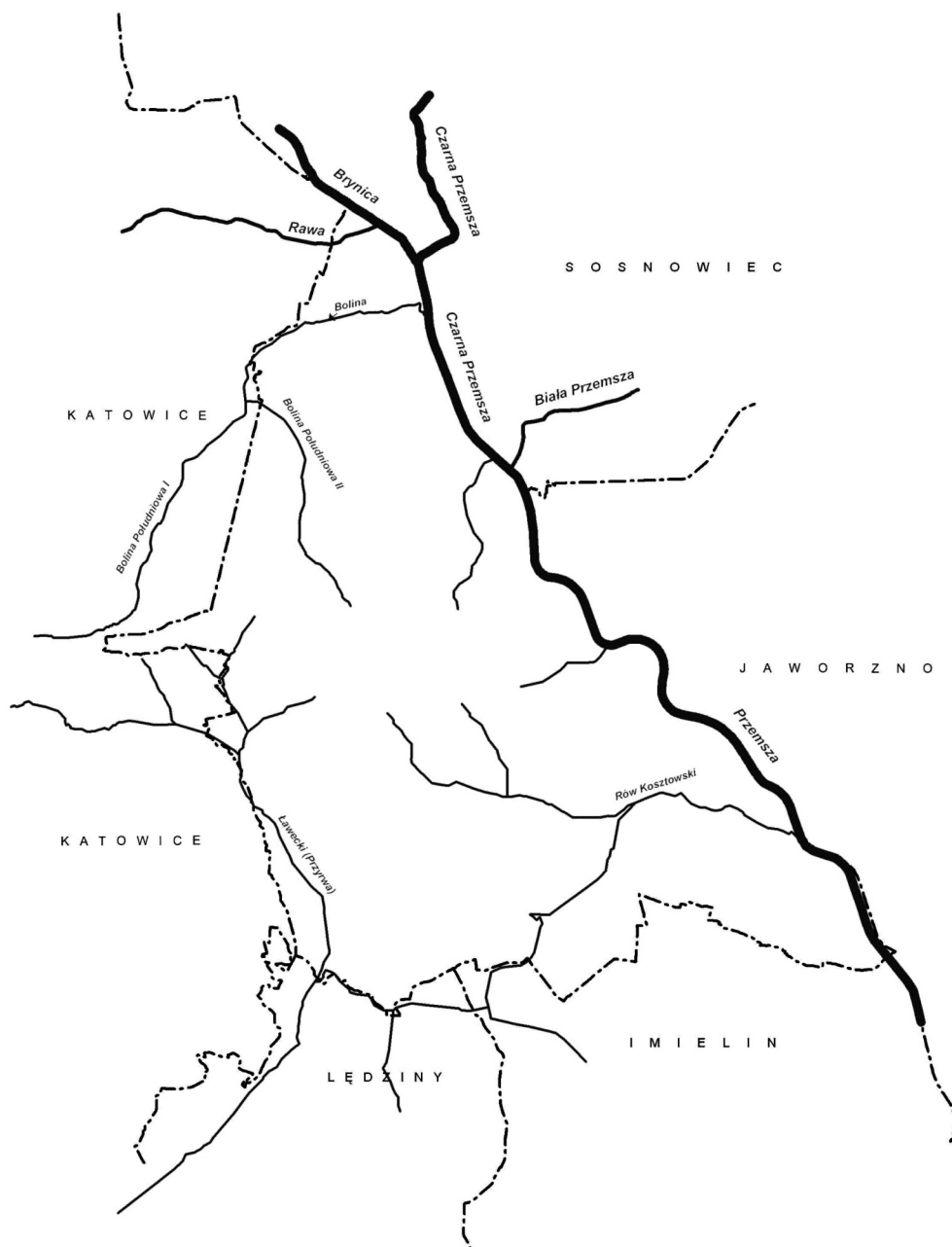
III. 1. Triangue of Three Emperors/Three Emperors' Corner (photo by A. Mataniak, 2008)

II. 2. Trójkąt Trzech Cesarzy (fot. A. Stalmach, 2008)

III. 2. Triangue of Three Emperors/Three Emperors Corner (photo by A. Stalmach)

II. 3. Szkic sieci rzecznej w obrębie Mysłowic (opracowanie własne na podstawie materiałów Wydziału Planowania i Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Mysłowice, 2011)

III. 3. River's net of Mysłówice area (by author on the base of Wydział Planowania i Rozwoju Miasta Urzędu Miasta Mysłowice, 2011)